

*Інна Агалець,
канд. пед. наук, доцент,
старший науковий співробітник,
Державна науково-педагогічна бібліотека України
імені В. О. Сухомлинського НАПН України*

**АНАЛІТИКО-СИНТЕТИЧНЕ ЗГОРТАННЯ ІНФОРМАЦІЇ – ЕЛЕМЕНТ
ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК АНАЛІТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ**

agalec.i@gmail.com

Підготовка фахівців у закладах освіти України визначається Конституцією України, законами України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про наукову та науково-технічну діяльність». Діяльність закладів вищої освіти ґрунтується на концептуальних положеннях, зазначених у Національній доктрині розвитку освіти, Державній національній програмі «Освіта» (Україна ХХІ століття) та ін. Реалізація визначених у цих документах завдань висуває вимоги щодо підвищення рівня надання якісних освітніх послуг й підготовки кваліфікованих кадрів, здатних до творчої праці та професійного вдосконалення. З огляду на це постає потреба в розгляді специфіки професійної підготовки майбутнього фахівця в умовах нового освітнього середовища та сучасних викликів.

Формування навичок аналітичної діяльності є одним з важливих елементів підготовки майбутніх фахівців у закладах освіти. Це завдання може бути розв'язане в процесі організації конкретної діяльності особистістю. Наголосимо, що перед кожним фахівцем постає завдання оприлюднення результатів наукової діяльності, включаючи зміст матеріалу реферату, наукової доповіді, статті, курсів семінарів (лабораторних) або лекцій, посібника, монографії, автореферату, дисертації тощо.

З урахуванням сучасних вимог до формування аналітичних навичок фахівця інтелектуальна діяльність передбачає роботу з різновидом джерел як за формою, так і жанром. Мова йде про анування текстів, що належить до основних видів аналітико-синтетичної переробки інформації, тобто процесу, який широко застосовується у всіх видах інформаційної діяльності і пов'язаний із інтелектуальними та часовими затратами для досягнення дослідницької мети. Адже анування сприяє удосконаленню вміння отримувати найважливішу інформацію з першоджерела, виділяти головне від другорядного. Завдяки постійному тренінгу виконання вправ, набуттю досвіду аналітико-синтетичного згортання інформації (композиційно-змістового аналізу) наукових джерел, у майбутнього фахівця формуються навички анування відповідно до чинних вимог нормативних документів. Принагідно зазначимо, що ануації сприяють активному відновленню в пам'яті раніше прочитаного тексту та раціональному використанню робочого часу.

Проте результати аналізу наукових розвідок із зазначеної проблеми є свідченням того, що формуванню навичок з анування текстів майбутніми фахівцями закладів вищої педагогічної освіти, на наш погляд, приділяється недостатньо уваги, зокрема формування навичок аналітичної діяльності, хоча ця проблема є предметом наукових досліджень вітчизняних і зарубіжних учених-практиків (О. Гайдамак, І. Демуз, Т. Ємельянової, О. Коновалової, В. Лутовинової, А. Новікова, Г. Онуфрієнко, Е. Чуйкової, Н. Шрамкової та ін.).

Метою дослідження є висвітлення сутності проблеми формування навичок аналітичної діяльності майбутнього фахівця у процесі анування наукових текстів.

З огляду на з'ясування значення анування як різновид наукової роботи та окресленої мети дослідження, розглянемо його як методикку аналітико-синтетичного згортання інформації, де останнє – «<...> перетворення документів у процесі їх аналізу та вилучення потрібної інформації, а також оцінка, зіставлення, узагальнення й подання інформації у вигляді, що відповідає інформаційному запиту» [2, с. 15].

Поняття «анотація» визначається як таке, що походить «<...> (від лат. annotation – зауваження) – це коротка характеристика книги, статті або рукопису, в якій викладається зміст першоджерела, перелік ключових питань і дається його оцінка» [3, с. 71]. В анотації також викладаються основні положення оригіналу, що характеризують значення й наукову новизну роботи, на основі якої вона підготовлена, та містить відповідь на питання, про що йдеться в означеному джерелі. Таким чином, анотація має допомогти, по-перше, у складанні попереднього уявлення про публікацію на рівні узагальнених понять, суджень та оцінок, по-друге, – у систематизації потрібної інформації.

Варто звернути увагу на те, що за глибиною скорочення фізичного обсягу (згортання інформації) анотації поділяють на пояснювальні (одне-два речення), описові (узагальнено характеризують зміст первинного документа, розкривають недостатньо інформативний зміст первинного джерела, наводять перелік основних його тем), реферативні, які не лише подають низку окреслених тем і розкривають їх зміст, а й за глибиною згортання інформації наближаються до реферату [1].

Робота над науковим текстом передбачає низку етапів: підготовчий – полягає в оцінюванні інформаційної значущості джерела; основний, в якому аналізується зміст анованого джерела; заключний, передбачає написання тексту анотації та узагальнення найбільш значущої інформації [1].

Структурно основними інформаційними елементами анотації є «<...> основна тема, проблема, мета роботи; результати роботи; відомості про те, що нового несе в собі даний документ порівняно з іншими, спільними за тематикою і цільовим призначенням: відомості про автора документа, повідомлення про належність автора до держави (на документи, перекладені з інших мов), відомості про особливості (переваги) документа, що анотується, запозичені з інших матеріалів (рецензій, оглядів, відгуків тощо); відомості щодо змін заголовка або авторського колективу чи року випуску видання (перевидання); рік, з якого розпочато випуск багатотомного видання» [1, с. 9].

Для анотації притаманні лексико-граматичні словосполучення, наприклад: у посібнику мова йде про ..., статтю присвячено актуальній проблемі ..., автор висвітлює ..., у статті повно (детально) розглянуто проблеми ..., висвітлено питання ..., узагальнено досвід ... .

Отже, успішне володіння методикою анотування як різновидом процесу аналітико-синтетичного опрацювання інформації сприятиме формуванню в майбутнього фахівця навичок аналітичної діяльності, що, у свою чергу, надасть можливість професійно узагальнювати робочий матеріал та визначати необхідний обсяг інформації для подальшої професійної діяльності.

Перспективи подальшого дослідження вбачаємо у вивченні досвіду роботи науковців-практиків з аналітико-синтетичного згортання інформації як важливої складової формування навичок аналітичної діяльності фахівця.

Література

1. Анотування як процес аналітико-синтетичної переробки інформації : метод. посіб. / авт.-уклад. В. І. Лутовинова. Харків, 2003. 44 с.
2. Демуз І. О. Аналітико-синтетична переробка документної інформації : навч.-метод. посіб. для самостійного вивч. дисципліни. Переяслав-Хмельницький : Домбровська Я. М., 2016. 172 с.
3. Стеченко Д. М., Чмир О. С. Методологія наукових досліджень : підруч. 2-ге вид., перероб. і допов. Київ : Знання, 2007. 317 с.